

Norske Kvinners Sanitetsforening sitt innspill til St. melding om akuttmedisin

Norske Kvinners Sanitetsforening er Norges største kvinneorganisasjon med 550 lokallforeninger og over 44 000 medlemmer. Et av våre viktigste strategiske mål er å bidra til trygge lokalsamfunn. Det gjør vi blant annet ved å stille opp i kriser og med forebyggende beredskapsinnsats. Vi har beredskapssamarbeid med 150 kommuner og har over 4000 beredskapsfrivillige fordelt over hele landet. Våre omsorgsberedskapsgrupper med frivillige tar et ekstra ansvar for sårbare grupper, yter omsorg, skaper sosiale arenaer og når frem med informasjon og tiltak til grupper som kan være vanskelig å nå. Sanitetskvinnene har nasjonale samarbeidsavtaler med DSB, Politidirektoratet og Helsedirektoratet og samarbeider tett med Heimevernet. I tillegg er vi representert i mange fylkesberedskapsråd og kommunale beredskapsråd.

I tillegg til innsats i kriser, er vi opptatt av forebyggende innsats. Å forebygge akutte sykehusinnleggelser og å redusere behovet for intensivkapasitet og lang institusjonsbehandling er viktig, både for den enkelte men er også god samfunnsøkonomi. Derfor er vi opptatt av å øke befolkningens helsekompetanse slik at flest mulig har forutsetninger til å ta gode valg for seg og sine.

Hva er de viktigste utfordringene vi bør omtale i meldingen?

Vi har noen demografiske utfordringer som tilsier at mange distrikt/kommuner vil være fraflyttingstruet og innbyggerne som blir boende vil være eldre. Dette betyr at lokalsamfunnene og frivillige i større grad må være forberedt på å stille opp enn i tettbygde strøk. Eldre må i større grad selv være forberedt på å gjenkjenne symptomer og ikke mist varsle om akutt og alvorlig sykdom. Dette er også en viktig del av helseberedskapen. og er et arbeid som bør prioriteres.

Pandemien har vist at frivillige organisasjoner har tillit og tilgang til befolkningen. Vi bidro til å spre faktainformasjon og nå fram til sårbare grupper som vanskelig nås av tradisjonell kommunikasjon. Å støtte og bygge opp under myndighetens budskap er viktig, og bidra til at flere gjør trygge valg. At flere eldre gjenkjenner symptomer på akutt og alvorlig sykdom er viktig forebyggende innsats, og der vi har veldig gode erfaringer som vi gjerne deler, se punkt 3.

Hvilke tiltak er aktuelle, herunder spesielt hvordan nye samarbeids- og arbeidsformer og teknologisk utvikling kan bidra til et faglig godt og bærekraftig akuttmedisinsk tilbud i hele landet?

- Vi ønsker at meldingen legge til rette for at frivillig sektor blir bedre integrert i helseberedskapen. Sanitetskvinnene, sammen med Røde Kors og Norsk Folkehjelp ber om at regjeringen setter av 30 millioner til frivillige helseberedskapsorganisasjoner.
- Vi ønsker tettere dialog med frivillige organisasjoner gjennom et årlig dialogmøte mellom Helse- og omsorgsdepartementet og frivillige organisasjoner.
- Det er viktig at utvalgene i den nye helseberedskapsmodellen, som foreslås meld. St. 5 (2023–2024) En motstandsdyktig helseberedskap, har kontakt og samarbeid med frivillige organisasjoner.

Er det pågående arbeid eller gode eksempler som departementet bør være kjent med?

Eldre

Siden 2018 har Sanitetskvinnene vært en del av prosjektet *Sammen redder vi liv* gjennom satsningen *Førstehjelp for eldre*, i regi av Helsedirektoratet. Vi har utviklet et spesialtilpasset

kursopplegg for eldre med vekt på opplæring av symptomer som kan være tegn på akutt, alvorlig sykdom særlig atypisk hjerteinfarkt, hjerneslag og akutt funksjonssvikt. Vi har lansert slagordet "Ikke vent og se - ring 113" for å understreke viktigheten av rask varsling til medisinsk nødnummer. Kursopplegget favner også en praktisk del med HLR med utstyr tilpasset funksjonsnivå. Vårt undervisningsopplegg for eldre er lavterskel, det vil si at det ikke er ressurskrevende. Vi har brukt train-the-trainer-metodikken, og lært opp førstehjelpsressurser lokalt, som holder opplæring for eldre i sine lokalmiljø. Det er forventet en økning i antall eldre som skal bo hjemme lengst mulig. Derfor er det også stor sannsynlighet for at den som utøver den første hjelpen vil være en eldre ektefelle/partner¹.

Konkrete resultater:

- Frivillige i våre omsorgsberedskapsgrupper bistår nødetatene ved akutte hendelser
- Flere ringer 113 riktig/raskere ved akutt og alvorlig sykdom, som for eksempel hjerneslag
- Flere har lastet ned 113-appen på mobiltelefon og vet hvordan den virker
- Flere har kjennskap til livreddende førstehjelp og kan bidra frem til ambulansen er fremme
- Flere hjertestartere blir registrert, og de er dermed tilgjengelig for nødetatene.
- I forslagene til de nye egenberedskapsrådene fra DSB pekes det på viktigheten av å kunne førstehjelp i en krisesituasjon, for eksempel ved bortfall av strøm, evakuering og redusert infrastruktur. Dette bidrar vi til gjennom å spredning av informasjon om egenberedskap, egenberedskapslager og førstehjelpsutstyr, som igjen kan være en avlastning av nødetatene ved en eventuell fremtidig hendelse.

Minoritetsbefolkningen

Sanitetskvinnene har utviklet *Trygg sammen*; en verktøykasse som er tilpasset personer med begrenset norskkunnskap. Trygg sammen tar for seg risikoområder med stor fare for liv og helse, som førstehjelp, brannsikkerhet og trafiksikkerhet. Hensikten med Trygg sammen er å øke kunnskapen og at flere gjør trygge valg for seg og sine familier. Materiellet er testet ut på målgruppen, og fagmiljøene (AMK og NAKOS) har vært tett koblet på i utviklingsfasen og materiellet er tatt i bruk².

Når det gjelder førstehjelpsmodulen, så inneholder den blant annet informasjon om symptomgjenkjenning, varsling og enkel førstehjelp på egen hånd eller sammen med nødmeldetjenesten. I tillegg inneholder modulen informasjon om nivåene i helsetjenesten, når du skal ringe fastlege, når du skal ringe legevakt og 113. Våre informanter og fokusgrupper har vært opptatt av at informasjon må være enkel, unngå sammensatte ord, være bildebasert og gjerne ha praktiske oppgaver. *Trygg sammen* skal kunne brukes uten tolk, er fleksibelt og kan brukes i større og mindre grupper. Materiellet er presentert for Helsedirektoratet.

---

¹ Les mer her: <https://sanitetskvinnene.no/nyheter/forstehjelp-eldre-arbeidet-fortsetter>

² Les mer om Trygg sammen: <https://sanitetskvinnene.no/foreningsnett/trygg-sammen>